

2003 KKTC Seçimleri Öncesi Gelişmeler^(*)

Dr. Ahmet Zeki BULUNÇ

Fusun ORALALP ÇİÇEKOĞLU- (MB ve MBV Genel Başkanı) Değerli konuklar, 2003-2004 eğitim yılının başlangıcında biz ilk konuğumuz olarak Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Büyükelçisi Sayın Ahmet Zeki Bulunç'u konuşmacı olarak davet ettik. Bizi kırmadı. Kendisi aynı zamanda -belki aranızda bilmeyenleriniz olabilir- çok iyi bir mülkiyeli. Yıllarca Kıbrıs'ta Mülkiyeliler Birliği'nin yöneticiliğini yapmış, başkanlığını yapmış çok sevgili ağabeyimiz. Çok önemli uluslararası bir görevi de büyük bir başarıyla ifa ediyor. Bizim de bu anlamda gururumuz. Kendisini tanıtmaya gerek yok; ama ben, küçük bir girizgâh yapmayı gene de gerekli gördüm.

Hoş geldiniz Sayın Büyükelçim. Ben, kürsüyü size bırakıyorum.

Dr. Ahmet ZEKİ BULUNÇ
(Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Büyükelçisi)- Merhaba.

Sayın Başkan güzel sözleriniz için çok teşekkür ediyorum. Biraz mahcup oldum. Bir şey en azından doğrudur. Sıkı bir Mülkiyeliyim. Mülkiye için yapamayacağımız bir özverimiz yoktur; çünkü ben, kendimi şöyle kabul ediyorum; bugünkü her türlü olumlu niteliğimin temeli Mülkiye'dir. Mülkiye ulus, devlet, halk ve kamu sevgimizi güçlendiren, kişisel çıkarlar yerine ulusun, halkın ve ülkenin çıkaralarını her koşul altında

^(*) KKTC Ankara Büyükelçisi Dr. Ahmet Zeki Bulunç'un Mülkiyeliler Birliği'nde 1 Ekim 2003 tarihinde verdiği konferans, konferansın bant çözümlerinin gözden geçirilmesi ve metnin ana başlıkları Dr. Ahmet Zeki Bulunç tarafından gerçekleştirilmiştir.

önplanda tutma bilincini bize aşıl原因an temel bir kurumdur. O bakımdan Mülkiye'nin, benim yaşamımda apayrı bir yeri vardır ve şunu söylüyorum: Eğer hayatımda bir tek doğru karar vermişsem, o karar da Mülkiye'ye girmektir; Her zaman bu yargımı dile getirdim. Geriye dönüp baktığımda, bugün, Mülkiye'ye girmekle doğru bir karar verdiğime çok daha fazla inanıyorum.

Bugünkü konumuz, kuşkusuz Kıbrıs konusudur. Sanırım belli bir çerçevede geçmişten günümüze gelecek bir değerlendirmeyi özet olarak yapmakta ve bazı temel tespitleri yapmakta yarar görüyorum. Bütün taşların yerine oturabilmesi açısından, ben öncelikle 1959 Zürih ve Londra anlaşmalarıyla oluşturulmuş olan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temel niteliklerinin ne olduğunu çok özet bir şekilde aktarmak istiyorum; çünkü eğer o günkü; "state of affairs" denen düzeni anlamadan, Annan Belgesi ile bugün oluşturulmak istenen sistemi, bize zorla giydirilmek istenen elbiseyi veya verdiğimiz mücadeleyi, bize karşı ileri sürülen önerileri anlamak pek mümkün olamaz. Benim gözlemlerim; genel olarak Kıbrıs konusu ve Rumların silahlı saldırıları ile yıkılan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri maalesef yeterince, hatta hiç bilinmemektedir. O nedenle önce kısaca bu niteliklere değinmek istiyorum. Sonra, Kıbrıs meselesi nedir veya "Kıbrıs sorunu" nedir? Kıbrıs meselesinin ne olduğunu özet olarak değerlendirmek istiyorum ve bu meselenin bir uzlaşmaya varılarak sonuçlandırılabilmesi için tarafların ortaya koyduğu temel parametreler nelerdir, onların ışığında da son bir yıldan beridir güncelliğini koruyan ve hâlâ daha yoğun bir şekilde tartışılan, Türk tarafına dayatılmak istenen Annan Belgesi'nin -ki; sanırım artık son açıklamalardan sonra "Klerides-Annan Belgesi" diye ismini değiştirmemiz lazım- özetle değerlendirmesini yapmaya çalışacağım. Resmi, bir bütün olarak, sanırım bu çerçevede ortaya koyabileceğim. Ondan sonra da sorularınıza yanıt vererek açıklamalarını yapmaya çalışacağım.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Temel Nitelikleri

Şimdi özetle Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temel niteliklerinin ne olduğuna bakalım: Öncelikle Kıbrıs Cumhuriyeti 1959-1960 anlaşmalarıyla vücut bulmuş bir cumhuriyettir. Bu cumhuriyetin en önemli niteliklerinden bir tanesi, uluslararası anlaşmalarla vücut bulmuş olan bir devlet olmasıdır; yani başka devletlerin oluşum süreçlerinden çok farklı, tarafların uluslararası düzeyde anlaşmalarıyla bir uzlaşma ve ortak görüşleriyle oluşturdukları, kurdukları bir cumhuriyettir. Dolayısıyla cumhuriyetin temelleri, uluslararası anlaşmalara dayanmaktadır.

Kıbrıs Cumhuriyeti devletinin temelinde, Türkiye, Yunanistan, İngiltere ve Kıbrıs'ta yaşayan Türk ve Rum halklarının hak ve çıkarlarının uzlaştırılması vardır ve Kıbrıs Cumhuriyeti devletinin ortaya çıkışı bu uzlaşmanın bir sonucudur. Türkiye ve Yunanistan arasında kurulan "dış denge"nin ve Türk halkı ile Rum halkı arasında kurulan "iç denge"nin bozulmaması için Kıbrıs'ta, Enosis ve Taksim'in yasaklandığı, bağımsızlığın ve Anayasa'nın değişmez temel maddeleri uyarınca yönetilecek bir devletin kurulması üzerinde uzlaşmaya varılmıştır. İşte 1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti devleti bu uzlaşmanın bir **hukuki ifadesi**'dir. Bunun içindir ki Kıbrıs Cumhuriyeti devleti, uluslararası anlaşmaların ürünü olan bir olgudur. Bu anlaşmalar, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında imzalanan Zürih ve Londra Anlaşmaları ve bu anlaşmaların esaslarını yansıtan Lefkoşa Anlaşması'dır.

İkinci önemli niteliği ise, söz konusu uluslararası anlaşmalara dayalı olarak kurulmuş olan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, iki halkın eşit kurucu ortaklığına dayalı bir fonksiyonel federasyon olması idi. Dolayısıyla Kıbrıs Cumhuriyeti, iki halkın kurucu ortaklığının bulunduğu ve bu ortaklığın da siyasi eşitliğe dayalı olduğu bir devlet yapısına sahipti.

Üçüncü önemli özelliği, bu Cumhuriyetin yönetimi, İngiliz Sömürge İdaresi tarafından Kıbrıs'ta yaşayan halklara veya Kıbrıs Cumhuriyeti'ne devredilirken, egemenlik ortak olarak devredilmişti. Kıbrıs'taki egemenlik, iki halkın ortak egemenliği şeklindeydi ve yönetim de, ortak yönetim biçimindeydi. Dolayısıyla bu iki halktan birinin egemenlikte ve/veya yönetimde olmadığı bir ortamda, sözü edilen uluslararası anlaşmaların vücut verdiği Kıbrıs Cumhuriyeti olma niteliği kaybolmaktadır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, Kıbrıs'ta yaşayan dili, dini, kültürü ve milliyeti tamamen farklı Kıbrıs Türk halkı ile Kıbrıs Rum halkının eşit kurucu ortaklığına dayalı bir fonksiyonel federasyon olmasının en önemli temel unsuru, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin üniter bir devlet yapısına sahip olmadığı, Kıbrıs Türk halkının azınlık statüsünde bulunmadığı, aksine Rumlarla birlikte eşit kurucu ortaklar olduğu gerçeğidir. İngiltere Ada üzerindeki egemenliğini, Zürih ve Londra Anlaşmaları ile Kıbrıs'ta eşit siyasal statüye sahip iki halkın ortak egemenliğine ve yönetimine dayalı olarak oluşturulan iki halkın eşit kurucu ortak olduğu Kıbrıs Cumhuriyeti'ne devretmesi, söz konusu statü ile kurulan kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Kıbrıs Türk halkının eşit kurucu ortak statüsüne ve Rumlarla siyasal eşitliğe sahip olaması sonucunu yaratmıştır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin diğ er bir önemli niteliğ i, Türkiye ile Yunanistan arasında bir denge kurulmuş olması ve bu dengeyle birlikte bir iç denge- nin de oluşturulmasıdır. Garantör devletler olarak Türkiye ve Yunanistan'ın Kıbrıs üzerindeki hak ve statüleri arasında denge sağlayan bir statü oluşturulmuştur. Böylece eş it siyasi statüye sahip kurucu iki halka sağ lanan statü ile oluşturulan *iç denge* yanında Türkiye ve Yunanistan arasında da bir *dış denge* oluşturulmuştur. Bu dış denge, 1923 Lozan Anlaşması ile Ege'de sağ lanmış olan Türk-Yunan dengesinin, Zürih ve Londra Andlaşmaları ile Doğ u Akdeniz'e ve Kıbrıs'a taşınması yada uzatılmasıdır.

İç denge ise, Kıbrıs Türk halkına "**veto hakkı**"nın ve iki halka ayrı ayrı kendi yerel yönetimlerini oluşturma hakkının verilmesi suretiyle -örneğin beş büyük kentte Türklerin ve Rumların ayrı belediyeleri vardı ve başkanları da ayrı oylama ile seçilirdi- siyasi eş itliğ i öngören bir yapıyı kurmuştur.

Diğ er bir önemli niteliğ i, ki bu, özellikle 'Kıbrıs'ın günümüzdeki Avrupa Birliğ i üyeliğ i süreci açısından son derece önemli bir niteliktir, Kıbrıs Cumhuriyeti, tam bağımsız bir cumhuriyet olarak oluşmuş bir devlet değ il; bağımsızlığ i kısıtlı bir devlet olarak kurulmuş olmasıdır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığ i, *kısıtlı bağımsızlık*'tır. Bir diğ er anlatımla Kıbrıs Cumhuriyeti *tam bağımsız* bir devlet değ il, kısıtlı bağımsızlığ a sahip bir devlet idi.

Türk ve Rum halklarının eş it kurucu ortaklığ ına dayalı olarak kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yaşayabilmesi veya yaşatılabilmesi için *kısıtlı bağımsızlık*, taraflarca ve Garantör Devletlerce zorunlu bir gerek olarak kabul edilmişti. Yani Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yaşayabilmesi için bizatihi kendine karşı varlığ ını sürdürebilmesi açısından bağımsızlığ i kısıtlanmıştı.

Bu kısıtlılık kapsamında ENOSİS ve TAKSİM yasaklanmış, Türkler tarafından seçilen Cumhurbaşkanı Muavini'ne VETO hakkı tanınmış, Türkiye ile Yunanistan'nın birlikte üye olmadıkları uluslararası kuruluşlara, ekonomik ve siyasal birliklere, Garantör devletlerin onayı olmadan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin doğrudan ve dolaylı şekilde girmesi, taraflardan herhangi birinin aleyhine, dolaylı da olsa, ekonomik veya siyasal avantajlar sağlayabilecek olan bir birliğe üye olması yasaklanmıştı. Böyle bir kısıtlılık, günümüz tartışmalarına ve AB'nin Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY)'nin üyeliğ i kararına ve bu kararın hukuk dışılığ ına ışık tutması açısından son derece önemlidir.

Görüleceğ i gibi Bağımsızlığ ın kısıtlılığ ı, özellikle iki yönde ortaya çıkmaktadır. Bir tanesi; Enosis ve Taksim'in açıkça yasaklanması, yani Kıb-

rıs'taki halklar, herhangi bir şekilde mutabakata varıp, anlaşıp, "Biz, Enosisse razıyız" veya "Biz, adanın taksimine razıyız" demiş olsalar bile, bunu o halkların iradesi belirleyemiyordu; çünkü Garanti Antlaşması dolayısıyla bu tür kararlar veya statü değişiklikleri yasaklanmıştı. Yasaklanmanın temelindeki neden de Yunanistan Dışişleri Bakanı Averof'un yaptığı açıklamada görülmektedir. Averof'a göre kısıtlı bağımsızlık, ileride bir gün Kıbrıs'ın şu veya bu şekilde taksim olmasını önlemek ve garanti hakkı çerçevesinde garantör devletlerin Ada üzerindeki haklarının korunmasını sağlamak amacıyla kabul edilmiştir. Yani kısıtlı bağımsızlığın amacı, tarafların haklarının korunması ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yaşatılabilmesi idi.

Bu kısıtlılığın ikinci önemli unsuru; Türkiye ile Yunanistan'ın birlikte üye olmadıkları uluslararası örgütlere, kuruluşlara veya birliklere Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, doğrudan veya dolaylı bir şekilde üye olmasının yasaklanmasıydı. Bu da iki taraftan biri, örneğin bugünkü Avrupa Birliği üyelik sürecini dikkate aldığımızda, Yunanistan'ın Avrupa Birliği üyesi olduğu bir konumda Türkiye'nin üye olmaması, Kıbrıs'ın oraya üye olmasıyla, kurulmuş olan dengenin, Türkiye aleyhine bozulması sonucunu yaratacak bir etki yapacağından, bu tür yasaklamalar da getirilmişti. Dolayısıyla Kıbrıs Cumhuriyeti, bu temel niteliklere dayalı bir cumhuriyet olarak kurulmuştu.

Kıbrıs Meselesi Nedir?

Diğer ana başlık itibariyle Kıbrıs konusunun veya meselesinin ne olduğu konusuna kısaca bakmak gerekiyor. Kıbrıs konusu, öncelikle bir insan hakları meselesi olarak değerlendirilmesi gereken bir meseledir. Çünkü Ada'da her şeyi ile farklı iki halkın varlığı söz konusudur ve bu halklardan bir tanesinin azınlık statüsüne düşürülmek suretiyle, öteki halkın tahakkümü altında sokulması yönde bir girişimin yanında en doğal insan hakkı olan yaşama hakkının çok görülmesi olgusu vardır. Dolayısıyla bu girişim, özellikle 1963 olaylarıyla birlikte başlayan gelişmeleri dikkate aldığımızda, tamamen insan haklarının çiğnenmesini ve ağır insan hakları ihlallerini yaratmıştır.

İnsan hakları ihlalleri, 1963-74 yılları arasındaki dönemde doğrudan yaşam hakkı üzerinde yoğunlaşmışken, 1974'ten sonra günümüze kadar uzanan dönemde bazı nitelik değişikliklerine uğramış, ancak aynı katılıkla devam etmektedir. Örneğin 1963-74 döneminde doğrudan cana yönelik olan ve sırf Türk olmalarından dolayı, halkımızın yok edilmesini esas alan bir soykırım hareketi karşısında kalınmış, toplu mezarlar yaratılmış, 103 Türk

köyü yakılarak-yıkılarak göç ettirilmiş, Türk halkının tamamı Kıbrıs'ın yüzde 3'lük bölümüne hapsedilmiş durumda ve kapalı bir hayat tarzını on bir yıl sürdürme zorunda bırakılmış; en temel insan haklarından olan yaşama hakkı ve can güvenliği elinden alınmak istenmiştir.

Bunun yanında yine belli bölgelere sıkıştırılarak hapis konumuna düşürülen Kıbrıs Türk halkının ekonomik ve sosyal gelişmesini ağır bir şekilde önleyen ambargolar uygulanmıştır. Bebeklerin ve küçük çocukların mamalarının Türk bölgelerine girişini bile yasaklayan uygulamalar yıllarca sürdürülmüştür. Türklerin kontrolunda bulunan bölgelere giriş-çıkışlar, kurulan Rum barikalarının varlığı nedeniyle serbestçe yapılamamıştır. İşte bu Rum barikatlarından Türk bölgelerine, çocuklara hazır mama girişleri, mevzi yapılacak gerekçesiyle göçmenlerin barınma ihtiyaçlarında kullanılacak çivi ve çimento girişleri uzun yıllar yasaklanmıştır. Hatta ısınmada kullanılan akaryakıt girişleri bile yasaklanmıştır. Türk halkına böylesine ağır ve insanlık dışı ambargolar uygulanmıştır.

1974'ten sonra günümüze kadar geçen süreçte insan hakları ihlalleri bir başka boyutta devam ettirilmektedir. Bilindiği gibi, insan hakları ilk çıktığı günden günümüze kadar gelişen süreçlerde yeni nitelikler kazanmış, içeriği ve kapsam alanı genişlemiş, yeni kavramlar eklenmiştir. Birleşmiş Milletlerde kabul edilen kararlar çerçevesinde ulusların, halkların veya toplumların sosyal ve ekonomik gelişmelerinin engellenmesi, insan haklarının ihlali olarak kabul edilmektedir.

KKTC'ne ve halkımıza, 1974'ten sonra uygulanan ağır ekonomik ve sosyal ambargoları dikkate aldığımızda, doğrudan KKTC'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasını, gelişmesini engelleyici ağır bir ambargo uygulaması vardır ki, bu açık bir şekilde insan haklarının ihlali ve çiğnenmesidir. Hatta ekonomik, sosyal, spor, kültür, seyahat ve haberleşme ambargoları, KKTC'nin çökertilmesi ve tavize zorlanması amacıyla bir silah olarak kullanılmaktadır.

Kıbrıs meselesi aynı zamanda, özünde bir uluslararası hukuk ve adalet meselesidir. Çünkü Kıbrıs Cumhuriyeti kurulurken, az önce niteliklerini belirtirken, en önemli niteliklerinden bir tanesinin tarafların uzlaşısı sonucunda uluslararası anlaşmalara dayalı olarak kurulmuş olan bir cumhuriyet olduğunu belirtmiştim. Bu anlaşmalara rağmen, ortak egemenlik, devlette ortak yönetim gibi unsurları dikkate aldığımızda, hukuksal açıdan 1963'ten beri Kıbrıs Cumhuriyeti ortadan kaldırılmış ve uluslararası anlaşmalar çiğnenerek hukuksal bir sorun yaratılmıştır.

Günümüzde de Avrupa Birliği'ne Rum Yönetimi'nin tek yanlı üyelik başvurusunda ve bugünkü geline tam üyelik sürecinde yine uluslararası hukuk açısından bir aykırılık ve hukuk ihlali vardır. Bu boyutuyla Kıbrıs meselesi, bir hukuk meselesi olarak da önümüze çıkmaktadır.

Tabii buna dayalı olarak hukukun çiğnendiği bir yerde kuşkusuz adaletin çiğnenmesi de söz konusudur. Türk halkına karşı uluslararası düzeyde kesin bir ayrımcılık yapılmakta, uygulanmaktadır ki bu bir adaletsizliktir.

Kıbrıs meselesi, uluslararası andlaşmalar ve Kıbrıs Anayasa'sı ile kurulmuş ve garanti altına alınmış Türk-Yunan dengesi'nin (*dış denge*) ile Türk halkı ile Rum halkı arasında kurulan iç denge'nin korunması meselesi olarak da karşımıza çıkmaktadır. Çünkü Rum-Yunan ikilisinin gerçekleştirdiği terör eylemleri ve uluslararası alanda sürdürdükleri siyasi girişimler, sözü edilen dengeleri değiştirmek suretiyle **1960 düzenini**, yani 1960 "state of affairs"ı ortadan kaldırmaya ve kendi istedikleri düzeni (Enosis'i yada Helen Cumhuriyeti'ni) ikame etmeye yöneliktir. İşte bu nedendir ki Kıbrıs meselesi aynı zamanda dış denge ile iç dengenin korunması meselesidir.

Diğer bir açıdan Kıbrıs meselesi, Kıbrıs'ın mevcut ortaklık yapısının ortadan kaldırılması suretiyle, başlangıçta Enosis hedefi çerçevesinde Yunanistan'a ilhak edilmesi, bağlanması, günümüzdeki şekliyle de "Rum Cumhuriyeti" haline dönüştürülmesinin önlenmesi meselesidir.

Kuşkusuz belirtilen söz konusu temel meseleler yanında doğal olarak bunların türevleri de vardır; ama bu aşamada belirtilen temel meselelerin konunun sağlıklı şekilde değerlendirilebilmesi açısından yeterli olduğu kansındayım.

Türk Tarafının ve Rum Tarafının Uzlaşma Parametreleri

Kıbrıs meselesinin bir uzlaşma (anlaşma) ile sonuçlandırılabilmesi için taraflar arasında 1968 yılından başlayarak bugüne kadar kesintili şekilde devam eden çeşitli görüşme süreçleri yaşanmıştır. Bu görüşmeler sürecinde temel yaklaşımlar özünde aynı nitelikte olduğu için tamamını ele almak yerine, Ocak 2002 tarihinde, KKTC Cumhurbaşkanı Denktaş'ın insiyatifi ile başlayan yüz yüze görüşme sürecinde Türk ve Rum taraflarının ortaya koydukları uzlaşma ile ilgili temel parametreleri kısaca aktarmakta, görüşmelerin bütün süreçleri açısından açıklayıcı bir etki yaratacağını düşünüyorum.

Öncelikle Türk tarafı'nın bir uzlaşma ve anlaşma ya da kamuoyundaki

yaygın ifadesi ile "çözüm"ün olabilmesi için nelere gerek duyduğunu veya vazgeçilemez, olmazsa olmaz ana parametrelerinin neler olduğunu belirtmekte yarar görmekteyim.

Türk tarafı, AB'nin Aralık 1997 Lüksembourg Zirvesi'nde alınan Konsey kararından sonra "toplumlararası görüşme" sürecinin son bulduğunu ve bundan sonra ancak devletlerarası görüşmeler yolu ile uzlaşma arayışlarının sürdürülebileceğini ilan etmiş, yeni görüşme sürecinde ise ancak iki devletli yapıyı esas alan konfederasyonun gerçekçi bir çözüm olabileceği tezini açıklamıştı. Böylece Türk tarafı, Kıbrıs'ta mevcut olan iki devlet arasında olmayacak görüşme süreçlerini kabul etmeyeceğini açıklamış ve görüşmelerin başlayabilmesi için gerekli koşulların neler olduğunu açıklamıştı. Bu koşullar nelerdi? Öncelikle taraflar arasındaki görüşmeler devletlerarası görüşmeler olacaktır. Bir başka ifade ile Türk tarafı artık toplumlararası görüşme sürecine katılmayacaktı. Çünkü toplumlararası görüşmeye girildiğinde, görüşme süresince taraflar, ancak masada oturdukları sürece eşit gibi kabul ediliyor, masadan kalkıp, görüşme odasının kapısından dışarı çıkıldığı zaman bir taraf toplum lideri, öteki taraf devlet başkanı, cumhurbaşkanı sıfatıyla anılıyordu. Dolayısıyla eşit olmayan bir statüde sürdürülen görüşme süreçleri bir sonuç vermiyordu. Bu nedenle Türk tarafı, kalıcı, gerçekçi, adil ve dengeli bir anlaşmanın sağlanabilmesi için devletten devlete görüşme sürecinin başlaması gerektiği görüşünü ortaya koymuştur.

Türk tarafının ikinci önemli koşulu, "ancak iki devlete dayalı, iki devletli bir gevşek konfederasyon üzerinde bir anlaşmanın" sağlanması idi. Üçüncü koşul ise "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması idi. Yani KKTC tanınmadan görüşme masasına oturulmayacaktı. Bir diğer önemli koşul ise, "Kıbrıs'ın, ancak Türkiye ile birlikte, eş zamanlı bir şekilde AB'ne girmesi" kabul edilebilirdi.

Türk tarafı olarak söz konusu koşulların kabul edilmesi halinde görüşmelerin yeniden başlayabileceği ortaya konmasına rağmen sırf görüşmelerin başlayabilmesi için bir iyi niyet gösterisi ve uzlaşma kararlılığını göstermek amacıyla, belirtilen koşullardan vazgeçilerek tamamen Cumhurbaşkanı Denktaş'ın inisiyatifi ile yeni bir açılım sağlanarak Ocak 2002 yılındaki yüz yüze görüşme süreci başlatılmıştır.

Bu görüşme süreci başlatılırken, öncelikle BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın, bizzat kendisinin "*dolaylı görüşmeler*" sürecinin beşinci turunda yaptığı açıklama esas alınmıştır. Kofi Annan'ın açıklaması şöyleydi: "Kıb-

rıs'ta iki eşit taraf vardır. Taraflar, birbirini temsil etmemektedir ve bu taraflar, birbiri üzerinde otoriteye sahip değildirler. Kapsamlı görüşmelerle *yeni bir ortaklık* kuracaklardır". Cumhurbaşkanı Denктаş, Genel Sekreter Annan'ın bu açıklamasına dayalı olarak yaptığı açılımla görüşme sürecinin başlatılmasını sağlamıştır. Bunun için de, öncelikle Türk tarafının görüşmelerin yeniden başlatılabilmesi için belirlediği koşullardan vazgeçilmiştir.

İleri sürdüğü koşullardan sırf görüşmelerin başlayabilmesi için vazgeçen Türk tarafı, Kofi Annan'ın kabul ettiği ve açıkladığı temel üzerinden hareketle, Kıbrıs'ta iki eşit tarafın kendi aralarında mutabakata varacakları egemenlik haklarını, oluşturacakları *yeni ortaklık devleti*'ne devretmek suretiyle uluslararası alanda tek kişiliğe ve tek bayrağa sahip bir *yeni ortaklık devleti*'nin oluşturulmasını önermiştir. Türk tarafı bu esasa dayalı olarak yeni ortaklık devletinin kurulması ve yaşayabilir bir anlaşmanın sağlanması için detaylı ve kapsamlı önerilerini geliştirmiş ve yazılı olarak 28 Nisan 2002 ve 11 Eylül 2002 tarihlerinde Rum tarafına ve ilgili diğer taraflara sunmuştur.

Demek ki önerimizin birinci temel parametresi; iki eşit tarafın kendi aralarında mutabakata varacakları alanlardaki egemenliklerini, oluşturacakları yeni ortaklık devletine,(yeni ortaklık devleti kavramının altını çiziyorum), devretmek suretiyle uluslararası tek şahsiyete sahip bir devlet oluşumunun sağlanması idi..

Türk tarafının bir kalıcı bir anlaşma için öngördüğü ikinci önemli öneri ise, iki bölge, iki halklı yapının mutlaka korunması idi. Bu bir anlaşma için olmazsa olmaz bir parametredir. Demek ki iki devletin oluşturacağı yeni ortaklık devletinde, iki bölge ve iki halklı bugünkü yapı aynen korunmalıydı. Çünkü bu yapı mevcut barış, huzur ve istikrar ortamının temel unsurlarından biridir.

Üçüncü önemli husus ise, iki bölgeliliği bozmamak için tarafların, karşı tarafa yerleşimlerinin öngörülmemesi; yani iç içe yaşama düzeninin olmamasıdır. Çünkü iç içe yaşamının geçmişte yarattığı sonuçlar, hep birlikte yaşanmış sonuçlar olarak herkes tarafından bilinen inkar edilemez gerçeklerdir. Dolayısıyla iç içe yaşamının olmaması ve iki bölgeliliği güçlendirmek için, bir başka ifade ile sulandırmamak veya iki bölgeliliğe işlerlik kazandırmak için de Güney Kıbrıs'ta ve Kuzey Kıbrıs'ta kalmış Türk ve Rum mallarının toplu takas ve tazminatlar yöntemiyle mal-mülk konusunun çözümlenmesi esas kabul edilmelidir.

Vazgeçilemeyecek çok önemli olan bir diğer parametre de, Türkiye'nin etkin ve fiili garantörlük hakkının, aynen 1959-60 statüsüyle devam etmesinin sağlanması, asla sulandırılmamasıdır.

Türk tarafının toprak konusundaki yaklaşımı ise, toprak meselesinin çözümünün, yüzdeler hesabından çok, iki halkın ve iki devletin temel ihtiyaçları dikkate alınarak sürdürülebilir bir gelişmeyi sağlayacak nitelikte toprağa sahip olmalarını sağlayacak ve ayrıca bu toprağın sınır düzenlemelerinin güvenlik ihtiyaçlarına cevap verecek ve göç gibi yeni insani sorunlar yaratmayacak şekilde yapılması esasına dayanmaktadır.

Türk tarafının bu önerilerine karşılık Rumların karşı önerileri şu noktalarda toplanmaktadır: Bir kere Rumlara göre yeni bir ortaklığa gerek yoktur. Rum-Yunan tarafı yeni ortaklık devletini asla kabul etmemektedirler. Rumlara göre, "Kıbrıs'ta bugün iki ayrı devlet yoktur, meşru olan bir devlet vardır. O da "Kıbrıs Cumhuriyeti"dir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları da dikkate alınarak meşru olmayan bir devlettir. Dolayısıyla iki ayrı devlet olmadığı için bir yeni ortaklık devletine de gerek yoktur. Çünkü onlara göre "Kıbrıs Cumhuriyeti" varlığını devam ettirmektedir. Dolayısıyla "Kıbrıs Cumhuriyeti"nin "Anayasası"nda, yapılacak bazı değişikliklerle Kıbrıslı Türklere güçlendirilmiş azınlık hakları vermek ve Avrupa Birliği şemsiyesi altında bu hakları güvenceye almak suretiyle "Kıbrıs Cumhuriyeti"ne dahil olmaları sağlanmalıdır.

Rum Yönetimi'nin karşı çıktığı ikinci önemli nokta ise, Türklere egemenlik ve siyasi eşitliğin verilemeyeceğidir. Çünkü Rum yönetimine göre, egemenliğin verilmesi halinde iki devletli yapı söz konusu olacak ve Kıbrıslı Türkler ileride ayrılma haklarını kullanmak suretiyle devleti çökertceklerdir. Rumlar ayrıca esasen iki devletli yapının da Avrupa Birliği sistemi içinde geçerli olamayacağını savunmak suretiyle siyasi eşitlik ve egemenliği reddetmektedirler. Rum tarafı Türklerin siyasi eşitliğini de kabul etmemektedir. Rumlara, siyasi eşitlik yerine, Türk ve Rum nüfusları dikkate alınarak, kurulacak ortak kurumlarda bu nüfuslar esas alınarak tarafların temsiliyetinin belirlenmesini öngörmektedirler.

Diğer önemli bir husus da Rum tarafının Garanti Andlaşması'nın ve İttifak Andlaşması'nın aynen devamına karşı olmalarıdır.

Burada bir parantez açarak Zürih ve Londra Anlaşmalarına ek olarak imzalanan İttifak Andlaşması ve Garanti Andlaşması hakkında özet bir bilgi vermekte yarar görmekteyim. Garanti Andlaşması, Türkiye, Yunanistan ve

İngiltere'nin üç garantör devlet olarak imzaladıkları bir andlaşmadır. Bu Andlaşma, Kıbrıs Cumhuriyeti ile ilgili olarak oluşturulan statünün değiştirilmesini önlemek ve garantör devletlerin haklarını korumak amacıyla garantör devletlere yetki vermektedir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının kısıtlılığı buradan kaynaklanmaktadır. Garantörlük hakkı, Garantör Devletlere Ada'ya, Andlaşmalarda belirlenen durumlarda müştereken veya ayrı ayrı, tek yanlı müdahale hakkı veren bir andlaşmadır. Nitekim 1974 Barış Harekâtı, bu Garanti Andlaşması kapsamında Türkiye tarafından gerçekleştirilmiştir.

İttifak Andlaşması; Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına veya toprak bütünlüğüne yönelik olarak doğrudan veya dolaylı yöneltilecek herhangi bir hucüm ve saldırganlığa karşı ortak tavır konmasını ve Kıbrıs'ta istikrar ve güvenliğin sağlanması amacıyla bir ortak ordu kurulmasını öngörmektedir. Ayrıca İttifak Andlaşması'nın amaçları bakımından bir Üçlü Karargah kurulmaktadır. İttifak Andlaşması gereğince Kıbrıs'ta Yunanistan 950 kişilik ve Türkiye de 650 kişilik birer alayını süresiz olarak konuşlandırmıştır.

Rum tarafı, bu Garanti Andlaşması'nın ve İttifak Andlaşması'nın aynen devam etmesini kabul etmemektedir. Rumlar, Türkiye'nin tek yanlı müdahalesini de öngören etkin ve fiili garantörlük hakkı yerine, uluslararası bir gücün garantörlüğünün esas alınmasını istemektedirler. Böyle bir garanti-nin ise ya Avrupa Birliği şemsiyesi altında veya Birleşmiş Milletler Örgütü çerçevesinde olmasını önermektedirler.

Diğer önemli bir husus ise, Rum tarafında yerleşmiş olan ve 1974 yılında Kuzey Kıbrıs'tan göç etmiş olan Rumların, asgari 100 bininin Türk tarafına yeniden yerleştirilmelerinin ve eski mal ve mülklerine, insan haklarını kısıtlamayacak şekilde, sahip olabilecek imkânların yaratılmasının istenmesidir. Yani Rum tarafı, hem 100 bin kişilik bir kitlenin Kuzey Kıbrıs'a yerleştirilmesini, hem de herkesin istediği zaman kendi mal ve mülküne, özel mülkiyet hakları çerçevesinde, insan haklarının bir unsuru olarak yeniden sahip olmasını sağlayacak bir anlaşma istemektedir.

Rum tarafının diğer önemli bir yaklaşımı da Toprağın ancak yüzde 22'sinin Türklere bırakılabileceği; çünkü nüfus oranı itibarıyla o oranın esas alınması gerektiği yönündeki düşünceleridir.

İşte tarafların çözüm kavramına verdikleri anlamlar bu çerçevede oluşmaktadır. Dolayısıyla bu çözüm kavramları ile anlayış farkları asla giderilememiştir.

Kofi Annan Belgesi'nin Değerlendirilmesi

Şimdi, konuşmamın başından itibaren ortaya konan olguların ışığında kısaca Annan Belgesi'ne bakmakta yarar vardır. Annan Belgesi, herşeyden önce Türk kamuoyuna sunulan iddiaların aksine, Kıbrıslı Türklerin ve bir bütün olarak Türk tarafının, bugüne kadar istediklerinin tümünü karşılayan bir Belge değildir ve en geniş hakları öngören kapsamlı bir taslak olma iddiasından çok uzaktır. Çünkü Türk tarafının, az önce üzerinde durduğumuz parametrelerinin çok önemli bir kısmına tamamen taban tabana zıt ve Rumların ortaya koydukları parametrelerle büyük ölçüde örtüşen bir Belge'dir. Nitekim iki-üç gün önce Klerides'in bu doğrultuda yaptığı bir itirafı vardır. Kleridis yaptığı açıklamada, Annan Belgesi'nin taraflara sunulmadan önce Rum tarafına sunulduğunu ve o Belge'de kendilerini rahatsız eden hususları değiştirdiklerini; ama buna rağmen gene de değiştiremedikleri ve rahatsız oldukları unsurların olduğunu açıkça itiraf etmiştir.

Annan Belgesi öncelikle içerik itibarıyla ve Avrupa Birliği'nin genişleme sürecine endekslenmesi dikkate alındığında, iki düzlemde değerlendirilecek bir belge olarak ortaya çıkmaktadır. Birinci düzlem; doğrudan Avrupa Birliği ile ilgili olan düzlemidir. Yani Avrupa Birliği'nin, sözünü ettiğimiz 1959-60 Andlaşmalarına aykırı olarak Rum tarafının meşru olmayan tek yanlı başvurusunu ileriye götürerek tam üyelik sürecini başlatması suretiyle yarattığı kendi sorununu çözmesi ile ilgili düzlemidir. AB'nin meşru olmayan, hukuka aykırı kararlar aldığı ve politikalar uyguladığı görüşünü, sadece Türk tarafı söylememektedir. Aynı zamanda bazı İngiliz hukukçular ile bazı Alman hukukçuları da aynı görüşü paylaştıklarını bilimsel araştırma ve değerlendirmelerinde ortaya koymaktadırlar. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY)'nin, başlatılan Avrupa Birliği'ne üyelik süreci uluslararası hukuka aykırı, meşru olmayan bir süreçtir. Dolayısıyla Avrupa Birliği bu süreci başlatmak suretiyle kendine yönelik ciddi sorunları yaratmış durumdadır. Öncelikle hukuki olarak tartışılabilecek çok ciddi bir mesele yaratmıştır.

Bu, Avrupa Birliği açısından şu yönden önemlidir: Avrupa Birliği müktesebata dayalı, yani hukuka dayalı bir yapıdadır. Dolayısıyla bunun (hukukun) tartışma gündemine gelmesi, AB açısından uzun vadeli ciddi hukuksal rahatsızlıklar yaratacaktır. İkincisi; bu sorun, Kıbrıs meselesi stratejik bir konudur ve Avrupa Birliği ilk kez stratejik bir sorunu içine almaktadır. Üçüncüsü; Türkiye'nin Garanti Andlaşması'ndan dolayı bir karşı duruşu vardır. Dolayısıyla Garanti Andlaşması'na ve Türkiye'ye rağmen bir eylem

içindedir. Türkiye'nin ve KKTC'nin andlaşmalardan doğan hukuksal itirazları ve hakları vardır. İşte hukuka aykırı meşru olmayan kararlar alan Avrupa Birliği, sorununu çözebilmek için genişleme sürecine endeksli olarak sunulan Annan Begesi'ne doğrudan taraf olmuştur. Burada amaç, Avrupa Birliği'nin kendisinin kararlarıyla ve politikalarıyla yaratmış olduğu sorunu çözmektir. Eğer Türk tarafı, 12 Aralık 2002 Kopenhag Zirvesi öncesinde Annan Belgesi'nin öngördüğü anlaşmayı imzalamış olsaydı, ya da 2004 Mayıs ayına kadar bu anlaşmayı imzalarsa, sözde "Kıbrıs Cumhuriyeti" sorunsuz ve sancısız bir şekil AB'ne tam üye olacak ve şu sonuçlar ortaya çıkacaktır:

Öncelikle Rumların, meşru olmadığını iddia ettiğimiz başvuruları meşruiyet kazanacaktır. İkincisi; Rumlarla Avrupa Birliği arasında yıllardır sürdürülen müzakereler sonucunda varılmış olan bütün sonuçları, KKTC'ni ne ölçüde olumlu ve olumsuz etkilediğine bakmaksızın Türk tarafı otomatik olarak kabul etmiş olacaktır. Üçüncüsü; Türkiye, itirazını ortadan kaldırmış olacaktır. Dördüncüsü ise, Türkiye, Yunanistan'la birlikte üye olmadığı bir Birliğe, kendinden önce Kıbrıs'ın girişine onay vermiş olacak ve Garanti Andlaşması'ndan doğan hak ve statüsünü kaybedecektir.

İşte Avrupa Birliği'nin, aslında Kıbrıs konusundaki direktmesi ve özellikle son zamanlarda "2004 yılı Mayıs ayına kadar bu mutlak çözümlidir" şeklindeki direncinin veya ısrarının altında yatan temel yaklaşım, bu kendi sorununu çözmektir.

Annan Belgesi'nin ikinci boyutuna, yani bize ve Kıbrıs'a yönelik boyutuna baktığımızda, iddia edildiği gibi amaç Kıbrıs'a barış, huzur ve istikrar getirmek değildir. Annan Belgesi bu iddia edilenlerin hiçbirini getirmeyecektir. Çünkü barışı, güveni ve istikrarı getirecek düzenlemelerden çok uzaktır. En azından Türklerle Rumların iç içe yaşamasını öngörmesi ve mal-mülk konusundaki düzenlemelerin yaratacağı gerginliklerin ciddi riskler taşıdığını hemen belirtmemiz gerekir. Annan Belgesi ile gerçekte gelecekteki gergin ve çatışmacı ortamın tohumları ekilmektedir.

Annan Belgesi, bir kere iki devlet arasında imzalanan bir anlaşma niteliği taşımamaktadır. Dolayısıyla imzalanacak belge, devletler hukuku açısından uluslararası bir anlaşma olmayacaktır. Kurucu iki devletin imzalayacağı bir anlaşma olmaması ve KKTC devletinin tanınmaması nedeniyle Türklerin egemenlik hakkı da kabul edilmemektedir. Aksine Belge, temel felsefi ve ilkeleri açısından, Rumların iddia ettiği gibi yaşayan Kıbrıs Cumhu-

riyeti'nin Anayasasında değişiklik yapmak suretiyle Kıbrıs devletinin yenilenmesini ya da Türklerin Rum devletine azınlık haklarıyla monte edilmesini ve 1960 Anlaşmasında kaynaklanan hak vbe statüsünden vazgeçmesini önermektedir. Belge iddia edildiği gibi gerçekte "ortaklığı yenilememektedir". Çünkü 1960 statüsüyle Kıbrıs Türk halkına verilen hakları da, veto hakkımız başta olmak üzere, geri almaktadır. Yerel yönetimlerdeki iki ayrı ve devlet yönetimindeki iki ayrı demokrasi yapısını ortadan kaldırmaktadır.

Ayrıca Türkleri ve Rumları iki toplum olarak değil, (1960 düzeninde "Kıbrıs Türk Toplumunu-Kıbrıs Rum Toplumunu" ifadeleri vardı) bireyler olarak kabul etmektedir. Çünkü Annan Belgesi'nde "Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler" kavramlarına yer verilmektedir. Belge'nin amacı, Kofi Annan'ın da ifade ettiği gibi; yeni bir "Kıbrıslı Milleti" yaratmaktır. Dolayısıyla Belge, Kıbrıs Türk halkının toplum niteliğini bile kaybettirmektedir. Bunun önemi çok büyüktür. Çünkü, toplumların veya halkların uluslararası hukukta kazandıkları kendi kaderini kurma hakkı, ortaklık kurma yada ortaklıktan ayrılma, kendi kendini yönetme gibi hakları vardır. İşte Belge'nin düzenleniş biçimiyle bu tür hakların kaldırılması söz konusudur. Dolayısıyla Annan Belgesi'nde, Türk halkının egemenliğinin kabul edilmemesi yanında siyasi eşitlik de verilmemekte, 1960 düzenlemesindeki veto hakkı kaldırılmakta, kurumlardaki temsiliyet ise özünde azınlık-çoğunluk esasına dayandırılmakta ve iç içe yaşama kapısı açılmaktadır. Annan Belgesi'nin ilk şeklinde, yaklaşık 80 bin kadar Rum'un Kuzey Kıbrıs'a yerleştirilmesi öngörülürken, en son düzenlemeyle bu, ucu açık bir yerleşime dönüştürülmekte ve 100 bin aşacak bir potansiyel yaratılmaktadır.

Diğer yandan Annan Belgesi'ndeki toprak düzenlemesi ile ilgili olarak sunulan haritalarla, KKTC'nin sınırları içinde olan toprakların yüzde 22'sinin Rumlar'a terk edilmesi öngörülmektedir ki bu topraklar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ekonomik olarak yaşayabilirliğini sağlayan en verimli, üretken ve su kaynakları açısından önemli topraklardır. Milli gelirin yaklaşık yüzde 60'ı bu topraklarda yaratılmaktadır. İhraç ürünlerimizin, dolayısıyla döviz gelirlerimizin en büyük kısmını sağlayan narenciye ve patates üretiminin yüzde 75'i, su kaynaklarının yüzde 71'i, sebze üretiminin yüzde 50'si Rumlara terkedilecektir. Ayrıca Rumlara terk edilecek topraklarda yaşayan 55-60 bin KKTC vatandaşı göç etmek zorunda kalacak, 1500'e yakın işyeri, (ki bunlar arasında, 160 adet imalatla uğraşan işyeri, 442 ticarethane, 188 lokanta ve hotel bulunmaktadır) Rumlara verilecek, tarım, sanayi ve hizmetler sektöründe çalışan 13000 Türk ilk anda işsiz kalacaktır. Toprak tavizleri nedeniyle, emek, toprak, işyeri ve diğer üretim fak-

törlerinin devre dışı kalması sonucunda KKTC'nin 2001 yılı itibarıyla GSMH'nin 200.3 milyon dolar (yaklaşık yüzde 25'i) kaybedilecektir. Dolayısıyla bu ölçüde ağır ekonomik kayıpları da öngören bir toprak tavizi öngörülmektedir.

Gerek toprak tavizleri sonucunda meydana gelecek göç ve gerekse Kuzey Kıbrıs'a yerleştirilecek Rum sayısı dikkate alındığında, KKTC nüfusunun (214000) yaklaşık 150 bini göçmen durumuna gelecek ve evsiz ve topraksız kalacaktır. Buna ek olarak Annan Belgesi'nin kabulü ile Kıbrıs Türk halkı, *devletsiz bir halk durumuna* da gelecektir.

Annan Belgesi'nin öngördüğü yapı ile, Garanti Andlaşması içerik olarak boşaltılıyor ve işlevsel niteliğini kaybediyor. Türk askerinin Kıbrıs'taki varlığı sembolik bir varlık haline dönüştürülürken, operasyonel bir güç olma niteliği de ortadan kaldırılmaktadır. Buna karşılık Birleşmiş Milletler Barış Gücü tamamen bir operasyonel güç haline getirilerek, uluslararası bir güce garanti hakkı verilmektedir. Bir de Birleşmiş Milletlerin Kıbrıs'ta kalış süresi belirlenmemektedir. Ancak "Birleşmiş Milletler Barış Gücünün adadan çıkışı, 'iki parça devlet' adı verilen iki devletin veya tarafın, *ortak devlet* ile birlikte müştereken karar vermesi sonunda çıkabilecek" diye bir uygulama öngörülmekte ve önerilen izleme komitesi'nin kurulması suretiyle, *İzleme Komitesi*'nin denetim ve yönetimi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesine verilmektedir. Yani bir bakıma Kıbrıs'taki barış gücünün direktifi Güvenlik Konseyi'ndeki büyük devletlere devredilmektedir.

Dolayısıyla bütün bu nitelikleriyle Garanti Andlaşması içeriğini kaybetmekte; içeriğini kaybetmiş Garanti Andlaşması'nın da geçerliliği, Avrupa Birliği sistemine bağlanmaktadır. Bu nedenle ki Annan Belgesi, Garanti Andlaşması, siyasal eşitlik yönünden, egemenlik açısından, iki bölgelik ve iki halklılık (çünkü Belge halkları kaldırıyor, bireyleri getiriyor ve bireylerin eşitliğini öngörüyor) açısından Türk tarafını tamin etmekten çok uzaktır. Aksine, Türkleri Rum yönetiminin insafına terk etmektedir. Belge'nin düzenleniş biçimiyle verilen haklar, halkların halk olmalarından doğan haklarını ve siyasal eşitliğini sağlamamaktadır. Öngörülen eşitlik, tipik bir anayasada, hukuk karşısında kişilerin eşitliğinin ötesine taşmayan bir eşitliktir. İyasal eşitliği vermiş gibi yapılan düzenlemeler de, gerek kurumların oluşum ve seçim sistemi, gerekse Avrupa Birliği sistemi içindeki işlerlik kazanmayacağı ve müktesebat dikkate alındığında, bir zaman süreci içinde kâğıt üzerinde bile verilmiş görünen eşitlik statülerinin ortadan kalkabileceğini ortaya koyan bir Belge'dir.

Sonuç olarak belgenin temel niteliklerini şöyle özetleyebiliriz: Belge aslında 1960 yılındaki anlaşmalarla kurulan düzeni ortadan kaldıran ve Avrupa Birliği düzeni içinde yeni bir düzeni öngören, dolayısıyla Türkiye'nin bu anlaşmalarla kazandığı hak ve statüleri ortadan kaldıran, bir başka ifadeyle Türkiye'nin Kıbrıs'tan çıkmasını, bir süreç içinde, öngören ve KKTC'ni devletini ortadan kaldıran bir belgedir.

Annan Belgesi'nde düzenlenen anayasal sistem, anayasal kurumlar ve ekonomiyle ilgili birimler; gerek toprak tavizleri, gerekse Merkez Bankasının ekonomi üzerindeki fonksiyonları ve dengelerini dikkate aldığımızda, Türk Halkının Kıbrıs'ta bir süreç içinde, özellikle mal-mülk düzenlemelerinin de etkisiyle erimesini sağlayacak bir yapı ortaya konmaktadır. Dolayısıyla Türk tarafının, böyle bir anlaşmayı, bu felsefe ve bu temel üzerine kurulan bir anlaşmayı kabul etmesi mümkün değildir. Mümkün olmadığı için de bu taslağın müzakere edilebilecek bir zemine oturtulması gerektiği hususu Türk tarafınca net bir şekilde ortaya konmuştur. Yani en azından, egemenlik ve siyasi eşitliği kabul eden, yeni bir ortaklığın kurulmasını öngören bir zeminde olması gerektiğini Türk tarafı net bir şekilde ortaya koydu ve az önce size sözünü ettiğim beş parametrenin dikkate alınması gereği üzerinde diretti. Bugüne kadar da bu konuda bir sonuç alınmış değildir.

Lahey'e giderken şöyle bir olayla karşılaşmıştı: Son nokta olarak bunu da belirtmekte yarar görüyorum. Annan Belgesi'nin en son düzenlemesinde çıkartılması gereken 30'u aşkın yasaya atıf yapılmakta; ama o yasaların hazırlanmadığı, birtakım düzenlemelerin sadece başlıklarının yer aldığı ve en son şekliyle 200 küsur sayfayı aşan bir Belge eksiklikleriyle ve tarafların mutabık olmadan (taraflarca kabul edilmeden) -Rumlar da "kabul etmedik" dedi, biz de "kabul etmedik" dedik- bir belgenin referanduma sunulması suretiyle değerlendirilmesi istenmiştir. Aslında getirilen bir referandum değil, plebisit şeklinde bir düzenlemeydi. Çünkü bunun altında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti devletine "evet" veya "hayır" sonucu çıkacak olan bir plebisit niteliği yatmaktaydı. Sanki sömürge yönetiminden çıkışta halklara sunulan bir plebisit gibiydi. Dolayısıyla bu da kabul edilemezdi.

Bununla birlikte en son, Lahey'de 10 Mart 2003 tarihinde 19 saati aşkın bir görüşme süreci olmuştur. Türk tarafı, iki tarafın Annan Belgesi üzerinde anlaşmaları halinde, herşeye rağmen referanduma gidilmesini kabul etmiştir. Türk tarafı bir adım daha ileri atarak, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin bir anlaşma olmadan da referanduma gidilmesi ısrarı üzerine anlaşma olmadan da referanduma gidilmesini kabul etmiştir. Rum lideri Papadupu-

los'un, referandum yapılmadan muhtemel sonuçlarının garantör ülkelerce onaylanması gibi hukuk kuralına, hukukun üstünlüğü ilkesine ve anayasal süreçlere aykırı önerisi ve bunun üzerinde ısrarı süreci tıkamıştır. Çünkü garantör devletlerin kefil olmaları konusunda iç hukuk açısından sorun yaşanmıştır. Özellikle Türkiye'nin henüz tamamlanmamış ve kendi çıkarlarına aykırı bir anlaşma ile ilgili olarak, TBMM'nin yetkilerine giren bir konuda önceden karar alamayacağı, böyle bir anlaşmaya, Türkiye'deki anayasal süreç nedeniyle imza atamayacağı hususu BM Genel Sekreteri'nce anlayışla karşılanmıştır.

Görüleceği gibi, bu görüşme sürecinde, Annan Belgesi'nin bütün olumsuzluklarına rağmen Türk tarafı, referanduma sunulmasını kabul edeceğini belirtmiştir. Ancak Papadopoulos Türkiye'den, çıkacak olan sonuç ne olursa olsun, bu sonucu kabul edeceğinin garantisini peşinen istemesi süreci başarısızlığa götürmüştür. Türkiye de anayasal sistemi ve iç hukukun işlerliği açısından Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden geçmesi gereken bir şeye önceden evet diyemeyeceğini, anayasal açıdan buna imkân olmadığını; ama bu süreçleri destekleyeceğini beyan etmiştir. Papadopoulos'un, "Ben, bu koşullarda bir görüşmeyi kabul etmiyorum" demesi üzerine **David Hannay** de -bunlar, tutanaklarda olan ifadeler- görüşmelerin olmayacağını, "Bir süre için devamında yarar yoktur. Bu, burada biter" demişti. Kofi Annan da, "Ben, bu görevi artık yürütmüyorum deyip, bu süreci, o düzeyde noktalamıştır. David Hannay'in ise referandum olmayacaksa görüşmelerin sürmesinin anlamı olmayacak değerlendirmesi de Annan'ın "benim misyonum" burada sona eriyor kararında etkili olmuştur.

Kusura bakmayınız, biraz zamanımız sıkıştı. Özetle benim çok kısa bir şekilde aktaracaklarım bunlar. Sizlerin sorularıyla konuyu açmaya çalışalım.

Buyurun Serdar Bey.

Serdar ŞAHİNKAYA – *Sayın Büyükelçim, ben iki tane soru sormak istiyorum. Bir tanesi; 14 Aralıkta yapılacak KKTC seçimlerine ilişkin. Sorum şudur: Amerika'nın Temsilcisi Thomas Weston, artı AB'nin genişlemeden sorumlu komiseri Verheugen, 14 Aralıktaki KKTC seçimleriyle ilgili "Türkiye, seçimlere müdahil olmasın" dediler. Bir de yeni atanan Ankara Büyükelçisi Edelman'da aynı minvalde beyanatta bulundu. Birlikte değerlendirdiğimizde bunlar sizce de yeterince KKTC seçimlerine müdahale anlamına gelir mi? Sorulardan bir tanesi bu.*

İkincisi de; Sayın Cumhurbaşkanı Denktaş'ın son hafta içinde Maraş

meselesiyle ilgili sözü var; "Maraş'ı iskâna açalım" diye. Rum tarafı bunu kabul etmedi. Maraş'la ilgili KKTC ne düşünüyor, nasıl bir model düşünüyor? Teşekkür ederim.

Ahmet Zeki BULUNÇ- Ben teşekkür ederim.

Öncelikle birinci sorunuza açıkça, net şunu söylememiz mümkündür: Bugün Avrupa Birliği başta olmak üzere, Avrupa Birliği'nden ayrıca Amerika ile birlikte İngiltere, doğrudan bizim seçimlerimize müdahale etmektedirler. Açık bir müdahaledir; çünkü -bunu kendileri açıkladılar; yani bunlar soyutta kalan, sanal iddialar değil- Avrupa Birliği, 12 milyon Euro'luk bir kaynağı aktaracağını açıkça söylemiştir ve muhalefete mensup belediyeler aracılığıyla da bunların kullandırılmasına başlandığı bazı basın haberlerinde yer almaktadır. Dolayısıyla seçimlere yönelik açık bir müdahale vardır ve bu müdahaleyi yaparken de "müdahale etmesin" şeklinde Türkiye üzerinde şimdiden bir psikolojik ve siyasi baskı uygulamaktadırlar.

Bugüne kadar yapılan bütün iddiaların aksine kesinlikle şunu söyleyebiliriz ki, Kıbrıs'taki seçimlerde Türkiye'nin bir müdahalesi söz konusu olmamıştır. Bizim demokratik sistemimiz, Kıbrıs'ı yakından bilenlerin de kesin bir şekilde doğrulayacağı gibi, etkin bir şekilde çalışmaktadır. Ama Türkiye'nin yardımları veya belirli konularda belirli kesimlerin demeç vermesi veya destek ifade etmeleri gibi hususlar bilinçli olarak çarpıtılarak seçimlere müdahale edildiği iddia edilmektedir. Özellikle muhalefet seçimleri her kaybedişinde bu tür iddiaları ileri sürmektedir. Ancak bunu anayasal olarak ve demokratik yasalar çerçevesinde açıkça müdahaleyi ortaya koyan hiçbir bulgu söz konusu değildir.

Seçimlere müdahale nasıl yapılır? Sandıkların el değiştirmesi, oyların topluca değiştirilmesi, sahte oy kullanılması, açık sayımın olmaması gibi, demokratik seçimlerle ilgili ana kuralların dışındaki uygulamalarla söz konusu olabilir. Oysa bugüne bütün seçimlerde o kadar açık sayımlar yapılmaktadır ki, her şeyden önce her partinin gözlemcisi vardır. Partilerin kendi gözlemcilerinden ayrı olarak gözlemciler de vardır. Doğal olarak bilmediğimiz "özel" gözlemciler de vardır; ama bugüne kadar kimse çıkıp da somut olarak "şu seçim sandığında veya şu seçim bölgesinde veya şu yıl yapılan seçimlerde, şu usulsüzlükler yapılmıştır" diye belgelere ve kanıtlara dayalı bir iddiada bulunamamıştır. Eğer verilen demeçler bir müdahale sayılırsa, bugün en büyük müdahaleyi başta Verheugen, Amerikan Büyükelçisi Thomas Weston yapmaktadır.

Diğer önemli bir durum: Amerikan'ın Ankara Büyükelçisi; "Denktaş, artık görüşme süreçlerini tıkamaktan vazgeçsin" diyor. Son demeci bu. Aslında Kıbrıs'ta görüşmeleri bloke eden, uzlaşmazlığı yaratan en temel unsur Amerika Birleşik Devletleri'dir. Çünkü az önce temel niteliklerini ortaya koyduğumuz Kıbrıs Cumhuriyeti Rumlar tarafından 1963 yılında yıkılmasına ve bütün dünya o zaman "Rumlar, devleti yıktı" demelerine rağmen, 4 Mart 1964 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin meşru olmayan Rum Yönetimi'ni Kıbrıs Cumhuriyeti'ni temsil ettiğini ifade eden bir kararı vardır ve bu karar bugüne kadar bütün hukuk dışı uygulamalara rağmen değiştirilmemiştir. Zaten bugüne kadar gelen çizgiyi belirleyen karar da budur. O kararda Kıbrıs'taki dökülen Türk kanının ve uygulanan soykırımın önlenmesi, kanın durdurulabilmesi için derhal Birleşmiş Milletler Barış Gücü'nün Kıbrıs'a gönderilmesi öngörülmüyor, öneriliyor; ancak Birleşmiş Milletler kurallarına, yasasına göre bir hükümetin, onu talep etmesi gerekiyordu. Talep edecek hükümet ortaklık devleti Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Hükümeti olması gerekmete idi; fakat "Kıbrıs Hükümeti" ifadesini – ki o ortaklık hükümeti söz konusu değildi- ısrarla Türkiye'ye Amerika'nın önerisi ve baskısıyla kullandırmak istiyorlardı. Bunu, geçen hafta vefat eden emekli Büyükelçi rahmetli Ecmel Barutçu, -Allah rahmet eylesin- o zaman Birleşmiş Milletler'de daimi temsilci olarak görev yaparken, anılarında çok net bir şekilde açıklamaktadır ve bütün direnmelere rağmen Türkiye'yi şöyle ikna etmişlerdi: "Evet, söylediğiniz doğrudur. Bu hükümet, bizim anladığınız ve sizin anladığınız meşru hükümet değildir. Biz şu andaki fiili hükümeti kastetmemekteyiz. Biz, biran önce bu kararı çıkaralım, Barış Gücü'nü Kıbrıs'a gönderelim, akan kanı durdursun. Akan kan, Türk kanıdır, sizin insanınızın kanıdır. "Biz, bunu daha sonra yorumlayarak açıklık getireceğiz denmiştir; ama o yorum hiçbir zaman yapılmamış, aksine GKRY'ne uluslararası alanda sağlanan destekler ve KKTC ile Türkiye aleyhine alınan kararlar hep Güvenlik Konseyi'nin bu kararına dayandırılmıştır. Yani, mevcut Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin resmi hükümeti ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temsilini sağlayan hükümet olarak öne çıkarılmıştır ve bu dengesizlik, ta başından beri, günümüze kadar sürdürülmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilan edilmesi gerçekte, bu dengesizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan bir oluşumdur. Amerika Birleşik Devletleri burada da tanınmayı engellemiştir. Bildiğiniz gibi -veya genel olarak bilinen bir gerçek- Bangladeş KKTC'ni tanımıştı. ABD, Bangladeş'e açıkça "bu tanımadan vazgeçmezsen ekonomik yardımı keseceğim, ambargoya tabi tutacağım" diyerek geri adım attırılmış ve Pakistan'ın da önünü kesmiş-

tir ve bugüne kadar geçen bütün süreçlerde de hep bu politikayı izlemiştir. Dolayısıyla gerçekte, eğer tarafların eşit olduğunu, Kıbrıs'ta birinin, ötekine muhtaç olduğu bir durumu yaratabilmiş olsalardı, bugün bile yaratsalar, şunu deseler; "Evet, sen Avrupa Birliği'ne giriyorsun, ayrı bir devletsin; ama Kıbrıs'ta başka ikinci bir otorite de vardır ve sen Kuzey Kıbrıs'ı temsil etmiyorsun, orada herhangi bir otoriteye sahip değilsin. "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini tanımadan bile bunu söyleseler, uzlaşmanın yolu çok daha kolay açılacaktır. Dolayısıyla esas blokeyi yapan Amerika Birleşik Devletleri'dir.

Maraş'ın statüsüne gelince; Sayın Cumhurbaşkanımız, özellikle son dönemlerde, 1992 yılındaki Galli Fikirler Dizisi'nde de aynı şey gündeme gelmişti, fakat o zaman Maraş'ın açılmasına karşılık Uluslararası Kıbrıs Havaalanının da açılması da öngörülüyordu ve bu havaalanının her iki ülkeye de Birleşmiş Milletler gözetiminde hizmet verecek şekilde işletilmesi öneriliyordu. Fakat Rumlar, bunu Türk halkına ve KKTC'ne uygulanan ambargonun kırılmasını sağlayacak temel bir unsur olarak gördükleri için Maraş'ın açılmasını da reddetmişlerdir.

En son 23 Nisan 2003 tarihinde yapılan açılımların yarattığı gelişmelerden sonraki süreçte de Cumhurbaşkanı çeşitli önerileri yapmıştır. Önce demiştir ki; "Birleşmiş Milletlerle müşterek açalım" Rumlar kabul etmemişlerdir. Sonra demiştir ki; "Gelin biz, Maraş'ı tamamen size devredelim. Rum yönetiminin idaresinde Maraş'ı Rumlara devredelim; ama buna karşılık ambargolar tümünden ortadan kaldırılsın" önerisi yapılmıştır. Rumlar, bunu da reddetmişlerdir. En son önerilen; "Birleşmiş Milletlerle birlikte biz, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olarak yerleşime açalım" O da şu anda reddedilmiştir. Şimdi bu konuda Sayın Cumhurbaşkanımızın üzerinde çalıştığı; Maraş'ın bizim kontrolümüzde açılması, Rumlara da çağrı yapılması formülü vardır. İsteyen gelip, oradaki malına-mülküne sahip olacak, çalıştıracak; ama bizim orada bulunana vakıflara ait mallarımızın ve haklarımızın korunması da sağlanacaktır. Maraş topraklarının yüzde 60'tan fazlası Türk vakıflarına aittir. Vakıf haklarının da korunması şeklinde bir yaklaşımımız vardır. En son önerimiz budur.

Hamit UÇMAN- *Sizin anlattıklarınızla, benim Kıbrıs hakkında okuduklarım gerçekten birbirine uyuyor ve bana göre de şu anda yapılmak istenen, Türkiye'yi Kıbrıs'tan tamamen silmek, pasifize etmek ve sadece Anadolu toprakları içine sıkıştırmak. Burada sormak istediğim iki soru ve bir de değinmek istediğim bir durum var. Birincisi şu: İlk başta konuşmanızda*

da belirttiniz, 1960' larda son yıkılan devlette de hep iki ortaklık vardı ve Türkiye' nin de şu andaki önerisi yine iki ortaklı devlet yapısına; egemenliğin birbirine eşit olarak verildiği iki ortaklı devlet yapısına bürünmek; fakat 1960' laradaki tecrübe biraz bize şunu göstermedi mi? Kıbrıs Rum kesimiyle iki ortaklı devlet yapısı fazla sürdürülebilir bir sistem değil. Böyle bir tecrübe varken Türkiye neden halen bunu savunuyor? Biraz daha sert bir Kıbrıs politikası izleyemez mi?

Bu soruyla bağlantılı olarak da, mesela Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kendi başına -belki ütopyik bir düşünce ama- "Bağımsız bir şekilde ben varlığımı sürdürürüm. Hatta Türkiye arkamda bile değil, yanımda olarak bu bağımsızlığımı devam ettirebilirim" şeklinde bir politikayı kendisine benimseyemez mi?

Bir de şuna değinmek istiyorum: Az önce konuşmanızda da söylediniz. Mesela bence şu anda dünyada Kıbrıs' la alâka en iyi bilgiye sahip kişi Sayın Rauf Denктаş' tır. 23 Nisanda yaptığı açıklamalar bir anlamda Rum kesimindeki halkı biraz cezbetmek türünde; çünkü hiç beklenmedik olaylarda açıklamalar yapmak, sürpriz paketler göndermek; fakat daha sonra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki Türk Toplumuna baktığımızda tam tersi bir durum ortaya çıktı; Rauf Denктаş' a karşı ayaklanmalar, "artık istemiyoruz" vesaire, o türde durumlar. Bu da Rauf Denктаş' ın, kendi politikasını yürütürken biraz halkıyla irtibatı kopardığı ya da halkından biraz uzaklaştığını mı gösteriyor ya da orada da Amerika' nın, diğer ülkelerde uyguladığı gibi gizli bir eli mi var, gizli bir güç mü örgütüyor? Teşekkür ederim.

Ahmet Zeki BULUNÇ- Çok teşekkür ederim. Üç sorunuz da çok önemli ve bu sorular için size ayrıca teşekkür ediyorum.

Bir kere çok güzel tespit ettiniz; yani 1960' ta da bir ortaklık vardı. Bu deneyime rağmen niye biz yeni bir ortaklığı istiyoruz? Ama arada çok ciddi bir fark vardır. 1960 düzeninde biz, siyasi eşitliğe sahip kurucu ortaklardık. Federasyon, fonksiyonel bir federasyondur ve toprağa dayalı bir egemenliğimiz yoktu. Dolayısıyla cumhuriyet yıkıldığı zaman Makariyos o dönemde "Bu, benim bir iç meselemdir. Kimse müdahale etmesin. Ben, devlet olarak kendi yöntemlerimle bu sorunu çözeceğim ve bu isyanı bastıracağım" demişti. O zaman anayasayı da buruşturup çöp sepetine atmıştı.

Bizim, bu deneyimden hareket ederek, deneyimi yaşayan bir halk olarak şu anda üzerinde durduğumuz şey, iki egemen kurucu devletin oluşturacağı

yeni bir ortaklık'tır. Toprağa dayalı bir egemenliği de öngörüyoruz. Dolayısıyla iki egemen devletin, devletlerarası hukuk açısından bir anlaşmayı imzalayarak kendi bazı yetkilerini yeni ortaklık devletine devretmek suretiyle oluşturacakları bir devlet istiyoruz. Eğer bu koşula dayalı olarak oluşturulan yeni ortaklık devleti, 1963'teki gibi çökerse, o zaman bu egemen devletler iki ayrı bağımsız devlet olarak ortaya çıkacaktır. Bu bakımdan egemenlik, Kıbrıs için iki yönden çok önemli bir emniyet supabıdır. Eğer gerçek anlamda Kıbrıs'ta, Kıbrıs koşullarına uygun, kalıcı, dengeli ve yaşayabilir bir uzlaşmayı istiyorlarsa, bu egemenlik son derece önemlidir.

Birincisi; bizim açımızdan çok önemlidir; çünkü 1963'te yaşadığımız olayı, bize bir daha devletsiz olma durumunu, bugün olduğu gibi getirmeyecek. Ortaklık devleti çöktüğü zaman, bizim ayrı bir devletimiz olacaktır, dolayısıyla ayrılma hakkımız geliyor.

İkincisi; devletin yıkılması durumunda Rumlar açısından bir güvence olacaktır. Rumlar, şunu bileceklerdir ki, 1963'te olduğu gibi devleti yıktıkları zaman, bugünkü gibi bütün Kıbrıs'ı temsil eden bir hükümet veya devlet olarak görülemeyecekler; Kıbrıs'ta iki ayrı devlet olacaktır. Dolayısıyla yeniden devleti yıkmaya şeklindeki planlarını ortaya koyarken, bu olguyu da düşünmek zorunda kalacaklardır. Dolayısıyla gerçekte egemenlik, iki halkın egemenliğini, kurucu devletlerin egemenliğinin sağlandığı bir konu. Gerçekte Kıbrıs'ta yaşayabilir bir uzlaşmayı getirecek olan bir mekanizmadır. O nedenle Rumlar, esas amaçları açısından sonuna kadar egemenliğe karşı çıkmaktadırlar.

Bir süre önce; 2002 yılı içinde yüz yüze görüşme süreci devam ederken, Yunanistan'dan gelen bazı üst düzeydeki diplomatlar ve yazarlar Ankara'da yaptıkları resmi temaslarda şunu çok net bir şekilde dile getirdiler: Biz, Kıbrıs'ta yanlış bir antlaşma yapmaktansa, çözümsüzlüğü tercih ederiz ve bize göre -tabii Yunanistan'a göre- yanlış anlaşma, iki halka ayrı ayrı egemenliğin verilmesidir. Dolayısıyla o deneyimden hareket ederek öncelikle bizim egemenlik hakkımızın katıksız kabul edilmesini ve iki egemen kurucu devletin yeni bir ortaklık devleti kurmasını istiyoruz.

İkinci sorunuz; "Biz, ayrı yaşayamaz mıyız?" Bizim söylediğimiz zaten o. Biz diyoruz ki; "Halkımız, aslında iyice bilinçlendirilmesi gereken bir noktadadır. O yönüyle biraz ihmal edildi, bilinçlendirilemedi" Şu anda bizim önümüze öyle bir çizgi çizildi ki, Türkiye'nin de önüne çizilen o, bizim önümüze çizilen de o; "2004'de kadar anlaşamazsanız, bu büyük fırsatı

kaybedeceksiniz ve Birleşik Kıbrıs olarak Avrupa Birliği'ne girme şansınızı kaybedeceksiniz". Oysa Kopenhag Zirvesi'nde alınan kararları ve 16 Nisan 2003 tarihinde Atina'da imzalanan Katılım Anlaşması'nın imzalanmasıyla ilgili kararları dikkate aldığımızda, AB müktesebatının Kuzey Kıbrıs'ta uygulanmayacağını Avrupa Birliği kabul etmek suretiyle, otomatik olarak Kıbrıs'ta iki fiili devlet otoritesinin olduğunu bir kere kabul etmiş olmaktadır. Dolayısıyla bugün Türkiye'ye ve bize düşen bir temel görev, her şeye rağmen 2004 Mayıs ayına kadar direnmektir. Mayıs 2004'ten sonra biz ayrı, bağımsız bir devlet olarak varlığımızı yine sürdüreceğiz ve Türkiye ile birlikte sürdüreceğiz. Bu politikayı da biz, şu anda yürütüyoruz; yani stratejimiz budur ve bunu da çok açık bir şekilde deklare ediyoruz; yani bizim için 2004 Mayıs ve Avrupa Birliği'ne girmemek her şeyin sonu değildir. Aslında yeni bir başlangıcın fiili olarak uluslararası alanda daha etkin bir düzeyde ortaya çıkmasıdır.

Cumhurbaşkanımızın halkımızdan kopukluk olayına gelince. Sınırların açılmasından öncedir söylediğiniz mitingler, vesaireler. O da gerçekten çok ciddi bir psikolojik harekâtla birlikte organize edilmiş girişimler olmuştur. Özellikle Annan Belgesi'nin ilk yayınlandığı günlerde şöyle bir medya bombardımanı olmuştur: Bunu, özellikle Türkiye'de hepimiz yaşadık. "Annan Belgesi, bugüne kadar bütün istediklerini Türk tarafına veriyor. Dolayısıyla Avrupa Birliği'nin yolunu açıyor, Türkiye'nin önünü açıyor. Egemenliğimiz tanınmıştır, siyasi eşitliğimiz tanınmıştır. Türkiye'nin etkin ve fiili garantörlüğü aynen, hatta genişletilerek devam etmektedir. Dolayısıyla bütün bunlar veriliyor, daha ne bekliyoruz?" propagandası yapılmak suretiyle halk, yanlış ve eksik bilgilendirilmiştir ve bu bilgilendirme sürecinde maalesef gerek Türkiye olarak, gerek biz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olarak Cumhurbaşkanımızın New York'taki rahatsızlık dönemine rastlamasından dolayı Annan Belgesi'ne karşı gerekli çıkışı ve tavrı ta başında koymadık.

Bir ay kadar bir süre geçtikten sonra netleşmeye başlamıştır ve ondan sonra halkın aydınlanması, büyük bir sürece, zamana ihtiyaç göstermiştir. Dolayısıyla o zaman yüksek bir tansiyon yaratılmak suretiyle 15-20 bin kişilik mitingler düzenlenmiştir; ama bu mitingler düzenlenirken -biliyorsunuz burada medyada çok izledik- sanki 50-60-70 bin kişilik mitingler olmuş gibi yansıtıldı. Oysa aynı alanda yapılan Annan Belgesi'ne karşı gerçekleştirilen iki mitingin katılım miktarı üç aşağı, beş yukarı aynı olmuştur; ama Annan Belgesi'ne karşı yapılan miting medyada yer almamış, tersten görüntüler oluşturulmuştur. Bunun sonucunda, -o, maalesef hiç yansımadı-

Kıbrıs'ta sadece bizim açımızdan değil, bütün Kıbrıs açısından nüfus oranı dikkate alındığında, tarihinde yapılmış en büyük miting 7 Mart 2003 tarihinde yapılmıştır. Atatürk Meydanı'ndan itibaren Girne Kapısı'ndaki İsmet İnönü Meydanı'na kadar, bütün Girne Caddesi dolacak şekilde büyük bir kalabalığın katıldığı bir miting yapılmıştır; ama bu miting de verilmemiştir ve sanki halkın, Cumhurbaşkanı Denктаş'a karşı olduğu ve Cumhurbaşkanı'nın halktan koptuğu şeklinde bir imaj yaratılmıştır.

Bu imajla birlikte şu tansiyon da yaratılmaya çalışılmıştır: Biliyorsunuz Amerikan Büyükelçisi bu mitinglere bilfiil katılmıştır ve mevcudiyeti ile açık bir destek vermiştir; ama 7 Mart'ta yapılan mitinge katılmadı. Katıldığı mitingleri ise bilinçli ve maksatlı zorlama yorumlarla halkın bir isyan hareketi, bu davranışların bir halk hareketi olduğunu ve Denктаş, Annan Belgesini kabul etmezse, imzalamazsa, halkın sınırları delip, karşıya geçeceği şeklinde mesajlar verilmiştir, propagandalar yapılmıştır. Ama sınırların açılmasıyla bu kozlar büyük ölçüde ortadan kalkmış, tansiyon düşmüş ve hiç kimse Rum tarafında birlikte yaşamak, eski evine dönmek istememiştir. Yine o dönemde; aralık, ocak, şubatta yapılan anketlerde de, özellikle görüşmeci olarak yüzde 80 oranıyla Cumhurbaşkanı Denктаş'ın görüşmecilik görevinin devam etmesi gerektiğini, Annan Belgesi'ne yüzde 65 oranında karşı olunduğu, o günlerde de ortaya konulmuştu. Dolayısıyla bir psikolojik harekâtla, ters bir görüntü de yaratılmaya çalışılmıştır. "Bunların izi üzerimizde hiç kalmadı" dersek, çok ciddi yanılığa düşmüş oluruz. Bizim üzerimizde de ciddi izler kalmıştır. O izleri kullanarak Muhalefet şimdi, Aralık ayında yapılacak seçimlere taşımaya veya yansıtmaya çalışmaktadır.

Ahmet T. ÇALGAN- *Son günlerde Sayın Cumhurbaşkanının yaptığı "Türkiye adadan çekilirse, tekrar dönemez" diye bir açıklaması vardı. Bunu biraz açabilir misiniz?*

İkincisi de; yapılmaya çalışılan Türkiye-Kıbrıs arasındaki bu Gümrük Birliği Anlaşmasının katkıları sizce ne olacak?

Ahmet Zeki BULUNÇ- Birincisi; bu, gerçek; yani şu anda Türkiye, 1960 anlaşmalarıyla kazandığı statüsüne rağmen uluslararası bir baskı ve özellikle Avrupa Birliği süreci tehdidiyle Ada'dan çıkartılmak istenmektedir. Bu Kıbrıs meselesi, bütün unsurlarıyla en haklı olduğumuz; yani Türkiye'nin, tarihte en haklı olduğu konulardan biridir; çünkü hukuk o hakkı vermektedir, coğrafya, jeopolitik o hakkı vermektedir, uluslararası anlaşmalarla o hak verilmektedir, Kıbrıs'a insanlık ve barış adına gidilmiştir,

Türkiye'nin jeopolitiği onu dikte etmektedir, coğrafya onu getirmektedir. Dolayısıyla orada Türk varlığı vardır, ayrı bir devlet kurulmuştur. Türk askeri oradadır ve orada meşru bir varlıktır. Bütün bunlara rağmen Ada'da tutunamayacak olan bir Türkiye'nin, Kıbrıs'tan çıktıktan sonra, artık bir daha Kıbrıs'a dönmesi mümkün değildir. Zaten ABD'nin, AB'nin, Rum-Yunana ikilisinin, İngiltere'nin de istediği budur.

Rumlar, özellikle Avrupa Birliği'ne giriş süreci başlarken, 1990'daki ilk adımlarını attıkları zaman, "Türkiye'nin, Kıbrıs'taki varlığına ve Garanti Andlaşması'nın geçerliliğine, bir şart altında son verebiliriz; o da Avrupa Birliği'ne girmekle olur, bizim amacımız budur" demişlerdir; çünkü Avrupa Birliği'ne girdikleri zaman bütün bu statülerin değişebileceğini düşünmektedirler. Onun için "Biran önce Kıbrıs meselesini çözün, ondan sonra Avrupa Birliği'ne geliniz" diye Türkiye'ye bir baskı vardır. Halbuki daha başka unsurlar da vardır ve eğer Avrupa Birliği'ne Türkiye girecekse ve bütün taraflar Avrupa Birliği çatısı altında birleşeceklerse, bu mesele, özünde Avrupa Birliği içinde çok daha kolay çözülür. Birinin dışarıda tutulması, ötekinin içeriye alınması suretiyle, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin varlığı ve Kıbrıs Türk Halkının hakları görmezlikten gelinerek bu mesele çözülmez.

Onun için Sayın Cumhurbaşkanımızın söylediği son derece önemlidir. Türkiye Ada'dan çıktığı zaman, bir kere daha Kıbrıs'a asla dönemez, dönmesi mümkün değildir. Zaten Kıbrıs'ta da bir Türk varlığı olamaz. Bugün Kıbrıs'ta Türkiye'nin varlığını garantileyen en temel unsur, oradaki Türk Halkının varlığıdır. O nedenle bizim bakışımızı Sayın Cumhurbaşkanı sık sık söylemektedir. "Mesele, benim meselem değildir" diyor. Hakikaten de Kıbrıs'taki mesele, tek başına Kıbrıs Türk halkının meselesi değildir. Kıbrıs, Türkiye'nin ulusal bir davasıdır, aynı zamanda Türkiye'nin meselesidir. Dolayısıyla o boyutlarıyla bakmak lazım.

İkinci sorunuz gümrük birliği. Gümrük birliği anlaşması bizim açımızdan son derece önemlidir; çünkü biz, eğer Kıbrıs'ta ekonomik olarak içinde bulunduğumuz darboğazı ve dışa kapalılığı aşmak istiyorsak ve karşımızdaki dengesiz ekonomiye karşı, -aramızda büyük bir fark var- hele Avrupa Birliği'ne girecek olan bir ekonomiye karşı bizim varlığımızı sürdürmemiz ancak Türkiye ekonomisine entegre olmakla mümkündür. O nedenle gümrük birliği, KKTC ile Türkiye arasında ta başından beri yapılan bütün anlaşmalarda bizim öngördüğümüz, örneğin Ortaklık Konseyi Anlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan ortak ekonomik alan oluşumunun en temel unsurudur ve bizim, ekonomik olarak açılımımızı sağlayan bir çerçeve anlaşmasıdır

ve gerekli teknik çalışmalar tamamlandıktan sonra bir anlaşma haline getirecektir.

Biliyorsunuz, onun için de şu anda baskılar vardır: Avrupa Birliği, bu boyutuyla da baktığımızda eğer Kıbrıs'ta bir anlaşma istiyorsa, kendi kuruluş sürecinde Avrupa Birliği -o zaman 'Avrupa Ortak Pazarı' isimlerini taşıyordu- üye ülkeler arasındaki büyük ekonomik uçurumları giderecek politikalarla entegrasyona gidebilmişlerdi. Ekonomik dengesizliklerin olduğu bir ortamda entegrasyonların başarısı teorik olarak da, pratik olarak da mümkün değildir. Mesela İtalya'da "**Mezogiorno**" sorununu çözmeden birlik entegrasyonuna gidilememiştir. Avrupa Birliği -o zamanki Ortak Pazar- o sorunu çözecek özel projeler uygulamıştır. İspanya örneği de öyledir, Portekiz örneği de, Yunanistan örneği de öyledir. Dolayısıyla Kıbrıs'ta da düşünüldüğü gibi bir ortaklık devleti, bir barış istiyorlarsa, her şeyden önce Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi arasındaki aşırı ekonomik dengesizliği ekonomik açılımlarla ortadan kaldıracak ve belirli geçiş süreçlerini, deregasyonları öngörececek bir sistemin olması lazımdır.

Bu yükü sadece Türkiye, Gümrük Birliği Anlaşması ile değil, Avrupa Birliği'nin de yüklenmesi lazımdır. Oysa tam tersi yapılıyor; "Sen, bu yükü yüklenmeyeceksin, ben engelleyeceğim" diyor. Niye? Çünkü o zaman Avrupa Birliği'ne girerken, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisi zayıf bir ekonomi noktasında kalacaktır ve ekonomik olarak erimesi sonucun getirecektir. O nedenle bizim açımızdan gümrük birliği, son derece önemlidir; yani Türkiye'yle ekonomik entegrasyon son derece önemlidir. Bu konuda oldukça yetkin konuşma hakkım olduğunu düşünüyorum; çünkü doktora tezim bunun üzerine dayalıdır. Dolayısıyla bu yönden de gümrük birliği çok önemlidir.

Sarper ŞİMŞEK (ODTÜ İktisat)- *Sayın Büyükelçim, ben Kıbrıs'a baktığımda, öncelikle şu tespiti yapmak istiyorum. Bir kere 10-11 yaşından beri Kıbrıs davasını takip ediyorum ve büyük onur duyuyorum. Bir kere Milli Mukavemet Teşkilatını kurabilmiş, Filistin'le birlikte son yüzyılın en büyük mücadelesini verebilmiş bir halk; fakat bugünkü resme baktığımda, aynen Atatürk'ün Nutuk'ta belirttiği gibi "Kendi iç mücadelemizde nüfus ajanlarına dikkat etmeliyiz. Bunların olmadığını söylememiz doğru olmaz" gibi bir ifadede bulunuyor. Bugün ben, ne yazık ki Kıbrıs'ta önemli bir kısmın, bu nüfus ajanlarından etkilendiğine inanıyorum. Mesela Mehmet Ali Talat'lari, tarihteki Damat Ferit'e çok benzetiyorum. Onun söyledikleriyle, bu milli mücadeleyi nasıl kösteklediğini görüyorum.*

Şimdi ben size seçimleri sormak istiyorum. Yanılmıyorsam Kıbrıs tarihinin en önemli seçimi bu 14 Aralıkta olacak. Bu seçimleri sizce kim kazanır; yani nasıl bir şekilde sonuçlanır. Bu sonuca göre iki durumda da Kıbrıs davası ne şekilde yönlenir.

Ahmet Zeki BULUNÇ- Çok teşekkür ederim.

Şimdi öncelikle şu tespiti yapmamız gerekir: Hakikaten bu seçimler, son derece kritik seçimler. Gerek Yunanistan, gerek Rum tarafı, gerekse Avrupa Birliği ve Amerika, bütün umudunu bu seçimlere bağlamıştır; çünkü şuna inanılıyor ki; aynen Miloseviç örneğinde olduğu gibi bir finans kaynağı aktarmak ve halkı etkileyerek siyasi iradeyi değiştirmek suretiyle, iktidarı değiştirmek suretiyle kendi arzuladıkları uzlaşının yolunu, yani Enosis yolunu açabileceklerine inanmaktadırlar. "Uzlaş" dedikleri de Annan Belgesi'ni mevcut haliyle veyahut bazı kozmetik değişikliklerle kabul edecek bir oluşumu gerçekleştirmektir. Bunu istemekte ve düşünmektedirler ve bunun üzerine de bütün güçlerini yoğunlaştırmış durumdadırlar.

Tabii bizim tarihsel geçmişimize baktığımızda, bugün bütün sorunlara rağmen, hükümetin, siyasi iktidarın belirli uygulamalarındaki aksaklıklarına, başarısızlıklarına, hatta olumsuzluklarına rağmen halkın, geleceğine yönelik nihai kararını verirken, o mücadelenin çerçevesinde bir tavır koyabileceğine inanıyoruz; ama bunu yaparken de "her şey rahattır, güllük gülistanlıktır" şeklindeki bir düşünce de son derece tehlikelidir. Onun için bu dönemde bize karşı oynanan ve oynanmak istenen oyunların, nasıl bir örgütlenmeye gidildiğini, nasıl bir propaganda unsuru ortaya konduğunu ve profesyonel bir yaklaşımla halkın önüne çekici sayılabilecek oluşumlarla bir seçenek yelpazesi çıkartıldığını iyi görmeli ve değerlendirmeliyiz. Neye karşılık? Mevcut ulusal dava çizgisine karşılık bir seçenekler yelpazesi çıkartılmıştır.

Dolayısıyla bunu etkileyerek bir sonuca gitme şeklinde bir strateji uygulaması vardır. Bu, son derece etkin olabilecek olan bir stratejidir; ama kuşkusuz bu stratejiye karşı bizim de kendimizin belirli açılımları ortaya koymamız lazım ve her şeyden önce ABD ve AB'nin istediği, beklediği şekilde bir değişiklik olursa, halkı bekleyen tehlikelerin çok iyi anlatılması lazımdır. Bu çalışma, bu süreçte kendini gösterecektir; yani nasıl bir sonuç vereceğini gösterecektir. Biz, şu anki yapıyı dikkate aldığımızda, bütün siyasal yıpranmışlıklara, olumsuzluklara rağmen devletle hükümet ayrımının; yani iç siyasal iktidar yarış ayrımı ile devlet ayrımının kamuoyunda halkımız tarafından çok iyi ve ussal bir şekilde yapılabileceğine ve her şeyden önce, ön-

celikle devlete sahip çıkılacağına, bağımsızlık ve egemenliğin öne çıkacağına kesin inancımız vardır; yani bu sağduyunun olabileceğini düşünüyoruz.

Bu olmazsa ve seçimde bir değişiklik olursa ne olur? Ben, yine de bir değişiklikte birlikte Avrupa Birliği'nin de, Amerika Birleşik Devletleri'nin ve Yunanlılarla Rumların düşünebilecekleri bir sonucun olabileceğini veya en azından rahat olabileceğini düşünmüyorum. Çünkü az önce belirttiğimiz gibi mesele, sadece Kıbrıs Türkü'nün meselesi değildir. Mesele, Türkiye'nin meselesidir ve böyle bir anlaşmayla, özellikle garanti ve ittifak anlaşmalarının Türkiye'ye kazandırdığı hak ve statülerin belirli süreçlerden geçerek değiştirilmesi gerekecektir. Bu süreçlerden bir tanesi de Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Acaba Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Türk Ulusu bu süreci nasıl kabullenecektir? Bu, tartışma konusu olacaktır.

Sanırım öyle bir gelişme olursa, hem Kıbrıs'ta bizim kendi aramızda, içimizde, hem de Türkiye'de ciddi bir kaos sürecinin başlayabilmesi riski de çok yüksektir. Onun için gerek bugüne kadar Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ulusal politika olarak ortaya koyduğu temel ilkeler, gerekse hükümetin ortaya koyduğu temel ilkeler, politikadaki temel unsurlar açısından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti; yani iki devletli yapı, siyasal eşitlik, toprakla ilgili düzenlemeler, en önemlisi etkin ve fiili garanti hakkının olmayacağı bir anlaşmayı Türkiye'nin kesinlikle kabul etmeyeceği de çok net ortadadır.

Dolayısıyla şu ana kadar biz inanıyoruz ki, Türkiye'ye rağmen ve Kıbrıs Türk Halkına rağmen bir çözümün empoze edilemeyeceğini düşünüyoruz. Bu da yabancılar açısından çok kolay olacak bir şey değil ve bu süreçte her şeyden önce sanırım hem Türk kamuoyuna, hem hükümet ve devlet organlarına düşen bir görev vardır. O da Kıbrıs'taki gelişmeleri dikkate alarak Kıbrıs'ı, kendisine rağmen bırakılamayacağını, bir yere götürülemeyeceğini açıklaması lazımdır; yani bu tavrı kesinlikle Türkiye çok açık bir şekilde ortaya koymalıdır: Çünkü az önce sözünü ettiğimiz dış unsurlar bir cephe oluşturmuşlardır; Amerika, Avrupa Birliği, Yunanistan, İngiltere ve GKRY, gibi bu unsurların hepsi, bir cephe oluşturmuşlardır ve bu cephenin bir Kıbrıs projesi vardır. Bu Kıbrıs projesi Ada'ya hâkim olmak, adadan Türkiye'yi çıkarmak, Türk varlığına bir süreç içinde son vermektir.

Eğer onların bir projesi varsa, Türkiye'nin de ulusal bir projesi olması lazımdır. Kıbrıs'taki hak ve statülerini ve bugünkü fiili gerçekleri koruyacak bir projesi olması lazımdır. Bu projeyi de Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve Türk Ulusunun güçlü bir şekilde alıp, hedefine götürmesi lazımdır.

Aksi halde ters gelişmelere seyirci kalacak bir pasiflik olursa, o zaman da Türkiye, daha ciddi sorunlarla karşılaşacak bir sürece girecektir; çünkü her şeye rağmen, ne olursa olsun Türkiye, Kıbrıs'tan vazgeçemez. Jeopolitiği bunu dikte ettirmektedir; çünkü şunu düşünmemiz lazım: Kıbrıs'ta 1960 Andlaşmalarıyla Türkiye neden haklar almıştır? O az önce anlatmaya çalıştığım dengelerin oluşturulması ve jeopolitiği dolayısıyla.

Peki, bugün Türkiye'nin jeopolitiği değişti mi, coğrafyası değişti mi? Bunlar değişmediğine göre, Türkiye'nin Kıbrıs üzerindeki hakları asla değişmez, dolayısıyla değişmeyecektir. Değişmesi, Türkiye'nin kendi kendine karşı olumsuzlukların düğmesine basması sonucunu verecektir. Bu boyutta değerlendirmek lazım.

Özer METİN (SBF 1. Sınıf İşletme Öğrencisi)- *Klerides'in, birkaç gün önce yaptığı açıklamalarda Kofi Annan'ın planının, iki tarafla görüşülmeden önce, Rum tarafına ait çeşitli düzenlemeler yapıldığını söylediniz. Bu açıklama Klerides açısından siyasi bir hata mıdır, yoksa siyasi bir amacı var mıdır? Bu konuda görüşünüzü öğrenmek istiyorum.*

Bir de mevcut hükümetin Kıbrıs politikası hakkında nasıl yaklaştığını sizin yorumlarınızla öğrenmek istiyorum.

Üçüncü sorum da; düşük bir ihtimal olsa da, Avrupa Birliğinde finanse edilen partilerin, mevcut yönetimi devirip iktidara gelmesi halinde tutumun nasıl olacağı; demokrasiye saygı mı gösterileceği, yoksa katı bir ulusal davanın aynı şiddette sürdürülüp, Türkiye'nin de mevcut düzeninin yanında olarak nasıl bir tepki konulacağını merak etmekteyim.

Ahmet Zeki BULUNÇ- Teşekkür ederim.

Klerides'in yaptığı açıklama, bir siyasi hata değildir; çünkü Klerides, birikimleri itibariyle oldukça deneyimli bir politikacıdır. Dolayısıyla Kıbrıs konusunda bir siyasi hata yapması söz konusu değildir. Kendince bilinçli bir açıklamadır ve hedefi vardır. Kanımca en önemli hedefi; Annan Belgesi'ni Rumlar zaten kabul etmemektedirler; çünkü Annan Belgesinin kabulü halinde az da olsa Kıbrıs'ta bir Türk varlığının kalabilme ihtimalinin olmasına asla razı değildirler. Çünkü onların hedefi, Kıbrıs'ta bir tek Türk kalmayınca kadar mücadele etmek ve zafere ancak öyle ulaşmaktır. Kilisenin öncülüğünde götürülen temel politikalar budur. Zaten bunu da saklamıyorlar, çok net bir şekilde açıklıyorlar. Dolayısıyla Klerides ve Rum tarafı, Annan Belgesini istememektedirler; ama bu yükü, eğer bugüne kadar Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere bu belge bizim karşımızda. **Davit Han-**

nay'nin Rumlarla birlikte, Yunanlılarla birlikte ve sonuçta Avrupa Birliği'nin desteğini almakla hazırladıkları bir belgedir. "Bu belge, Rum-Avrupa Birliği ortaklığının belgesidir" diyordu ve buna karşılık hem Türkiye'de, hem Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde "Hayır, bunlar her şeyiyle bizim haklarımızı da koruyan bir belgedir" savunuları vardı.

Şimdi bizim söylediklerimize güvenmeyenlerin, inanmayanların, Klerides'in açıklamalarına artık inanması lazım. Klerides; "Bu belge, benim belgedir. Ben, itirazlarımı yaptım, bana göre düzenlediler, gene de sakıncaları vardır" demektedir. Şimdi bundan sonra biz çıkıp da "Hayır, Klerides yalan söylüyorsun. Bu belge senin değildir, falanıdır" demenin artık bir mantığı yönü ve anlamı yoktur. Dolayısıyla bu Belge'nin, Rumların menfaatlerini koruyan bir belge olduğu inancı halk tarafından kabul edilirse, bizim peşinen "hayır" dememiz gerekecek. Aslında Rumlar bir noktada Kıbrıs'ta, şu anda Avrupa Birliği'ne girmeden bir uzlaşmayı da istememektedirler. İster görünmektedirler; fakat istememektedirler. Çünkü Klerides'in yine aynı açıklamasında "Biz, bütün görüşme süreçlerini, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devletinin tanınmaması için ve kendi hedefimize ulaşmak için taktik olarak kullandık" sözleri vardır. Dolayısıyla Klerides, bu açıklamasıyla tepkileri, Annan Belgesi'ne yönelik olarak bizim tarafımızdan daha da artırmak istemektedir ve gerginliği veya uzlaşmazlığı körükleyici bir politika gütmektedir. Zaten kendi de zaman zaman yaptığı açıklamalarda bunları çok net olarak dile getirmektedir.

Bu iktidar değişir de yenisi gelirse, demokrasiye saygı olur mu? Tabii ki demokrasiye karşı bir saygısızlık söz konusu olmaz; ama halk, haklarını da bırakmaz; yani seçimlerle ilgili olarak bütün güçler dışarıdan müdahale edecektir, şeffaf ve demokratik, dengeli bir seçim yapılması önlenecektir, Türkiye de bu süreçte devre dışı bırakılmaya çalışılacaktır, ondan sonra da bunun adına "demokratik seçim" denip, "ne yapalım, oldu da bitti" diyecek durumumuz yoktur. Tabii ki halk, bundan önce olduğu gibi haklarına sahip çıkacak şekilde, demokratik bir şekilde mücadelesini sürdürecektir. Türkiye de kendi çıkarlarını korumak durumundadır. Her halde o da, uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan haklarını, yine uluslararası hukuk ve anlaşmalar çerçevesinde korumaya çalışacaktır.

SALONDAN- Kuzey Kıbrıs'ta seçmen sayısı nedir?

Ahmet Zeki BULUNÇ - Son açıklanan rakama göre 137.500.

Bir kere açıkçası bugün çeşitli yayın organlarında zaman zaman farklı

yorumlara neden olacak veya mesaj niteliğinde farklı değerlendirmelerin yapıldığı biliniyor ve sanki hükümet Kıbrıs politikasını değiştirmiş şeklinde bir inanç yaratılmaya çalışılıyor. Bizim kanallarımız, basın aracılığıyla haberleşme değildir. Resmi düzeylerde ve Sayın Başbakan Tayyip Erdoğan'ın Kıbrıs'a yaptığı Mayıs başındaki ziyarette verdiği demeçleri, yaptığı açıklamaları -ki bunlar yazılı açıklamalardır- dikkate aldığımızda, şu anda ulusal düzeyde tespit edilmiş olan temel politikanın devam ettiği yönündedir.

O politikayı da şöyle özetlemek mümkündür: "Kıbrıs'ta bir uzlaşma; ancak iki devletli yapı dikkate alınarak dengeli, Türkiye'nin etkin ve fiili garantörlük hakkının aynen devam edeceği, iki kesimlilikten vazgeçilmeyeceği, yani iç içe yaşamının olmayacağı ve toprakta da yeterlilik unsurlarının dikkate alınacağı bir uzlaşmadan yanayız" deniyor. Dolayısıyla ana politikada ve temel parametrelerde, ilkelere bir değişiklik söz konusu değildir. Bugün de Sayın Cumhurbaşkanı Sezer'in Meclis açılışında yaptığı konuşmada da bu unsurlar yer almaktadır. Dolayısıyla biz şu anda Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ve Hükümetinin politikasının ulusal politika olduğunu ve bu politikanın da istikrarlı bir şekilde sürdüğünü görüyoruz.

Kusura bakmayınız. Bir yanlışlık eseri, bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış resepsiyonuyla, bizim bu konferansımız maalesef üst üste çakıştı. Şimdi diğer büyükelçilerin gideceği Meclis resapsiyonuna benim gitmemem son derece dikkat çekici olur, TBMM'ne, sayın Meclis Başkanımıza büyük bir saygısızlık olur ve doğru da olmaz. En önce bizim gitmemiz gerekir. Yarım saatte gecikmiş durumdayım. Kusura bakmazsanız burada konuşmamı, daha doğrusu söyleşimizi kapatıyorum.

Sizlere çok teşekkür ederim.

Haluk Rıza TABUK (MB Genel Sekreteri)- Mülkiyeliler Birliği Yönetim Kurulu olarak üyemiz Sayın Büyükelçiye tekrar teşekkür ediyoruz. Sanıyorum kafalardaki birtakım sorulara açıklık getirmesi bakımından herkes için yararlı bir konferans olmuştur.

Sayın Büyükelçi, davetimizi kabul ettiğiniz için tekrar teşekkür ediyoruz.

Ahmet Zeki BULUNÇ- Bütün dostlarımıza, arkadaşlarımıza, kardeşlerimize açık bir anons: Her zaman için doğrudan benimle temasa geçebilirsiniz. Her türlü sorunuza açığız ve kendi aranızda düzenleyeceğiniz sohbet toplantısı veya tartışma ortamına, o düzenlemelere de hazırım, açığım. Ben, bu diyalogu sürdürmekte yarar görüyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.